

Catalogul expoziției de artă populară Preot VASILE HEISU din Răcăciuni, Bacău (ed. îngrijită de Iulian Bucur – coordonator, Viorica Băluță, Sebastian Sascău; fotografii și machetare grafică Mihnea Baran; proiect susținut de Consiliul Județean Bacău), f. e., f. a. (2022), Bacău, 114 p.

Dr. Dimitrie-Ovidiu BOLDUR¹

Remarcăm apariția acestui catalog de expoziție, sub egida Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău – Muzeul de Etnografie Bacău. Într-un articol intitulat *Medalii străine din colecția Vasile Heisu (Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău, XLI, 2012, p. 407-408)*, personal am prezentat două medalii străine, una cu caracter jubiliar, iar cealaltă cu caracter comemorativ, descoperite în această impresionantă colecție.

Preotul Vasile Heisu (1911-1971) a donat Muzeului băcăuan o colecție de peste 1.500 de piese, cuprinzând obiecte de etnografie și artă populară, arheologie, artă feudală, carte românească veche și numismatică. Referitor la piesele etnografice și de artă populară – acestea au fost adunate de către preotul din Răcăciuni, cu aceeași migală și pasiune, din satele/comunele de pe Valea Siretului mijlociu: Orbeni, Răcăciuni, Pâncești, Parava, Corbasca și Valea Seacă (p. 4). Dar, acestea provin și din: satul Băsăști, comuna Pârjol, județul Bacău; satul Podu Turcului, comuna Podu Turcului, județul Bacău; satul Somușca, comuna Cleja, județul Bacău; satul Cleja, comuna Cleja, județul Bacău sau satul Mircești, comuna Mircești, județul Iași – scopul fiind constituirea primei expoziții de artă populară deschisă de/la Muzeul Județean de Istorie din Bacău.

Rigurozitatea științifică a colecționarului, dar și a donatorului Heisu, poate fi regăsită inclusiv în însemnările personale din registrul de evidență al obiectelor colecționate, registrul unde sunt inserate și informații despre cele circa 700 de piese etnografice, majoritatea fiind piese de port popular, ștergare, scoarțe, lăicere, unelte și obiecte de uz casnic.

La un an, de la trecerea la cele veșnice ale preotului Vasile Heisu, era „gata, la șosea, la parterul Primăriei Răcăciuni, un muzeu nou”. Astfel se respecta dorința donatorului: „cea mai mare parte a pieselor să rămână la Răcăciuni” (p. 4). Etnografi

¹ Consilier superior, Direcția Județeană pentru Cultură Bacău.

și muzeografi de prestigiu precum Georgeta Stoica, Lucia Stroiescu, Georgeta Romaniuc sau Dorinel Ichim au recompus, în vitrine-nișă, o veritabilă lume a satului românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului al XX-lea, cu „*tonul și felul de înțelegere al acelor ani* (specifice *Epocii de Aur*, care se contura în orizontul ideologic al începuturilor de ani '70, din secolul trecut – s. n.)” (p. 4).

Vitrinele-nișă sunt etalate în sala-hol și în cele șase săli de expoziție. De neprețuit sunt lăcerile (unul dintre cele expuse având decorul tip „valurile mării”), covoarele, ștergarul de cap, cămașa și sumanul femeiesc, bata, catrința, precum și *căiuțul de la Răcăciuni* – toate expuse în sala-hol (p. 104-114).

De neegalat sunt ștergarele de cap/maramele, cămășile femeiești (inclusiv cele cu poale), betele femeiești, peștimanele/catrințele, cămașa cu poale de mire, bondița bărbătească, brâul, ițărășii (de mire) sau poalele de cămașă – din cele șase vitrine ale primei săli de expoziție (p. 5-17). Nu pot fi trecute cu vederea brâul, sumanul femeiesc, traistele, ștergarele de cap, cămașa, betele, fusta aleasă, cămașa de mireasă, betele cu canafi, fustele crețe și cămeșoaiile femeiești, care „străbat” dincolo de cele opt vitrine ale sălii a doua de expoziție (p. 18-34).

Cămășile femeiești, batista de cap, betele, fusta, cămașa bărbătească, brâul, ițărășii, ștergarele de cap, cămășoiaia, fusta aleasă, peștimanele, cămășoaiile femeiești și fusta creață își etalează, cu zâmbetul convenit, atracția în fața vizitatorilor sălii a treia de expoziție (p. 35-53). Nu fără importanță sunt și ștergarele (de perete, ceangăiești, de perete bătrânești, de cap/maramele), prosopul pentru icoană, șervetul de cap, cămășile femeiești, fusta creață, pieptarul/bunda creață, bondița deschisă, cârpa de cap, betele femeiești, catrința ceangăiască, învelitoarea de cap, marama de cap, catrința, cămășoiul, piept(urile) de borangic, androcul, peștimanul/catrința, sumanul bărbătesc, brâul femeiesc și batista de mire – toate prezente în cele 10 vitrine din sala a patra de expoziție (p. 54-71).

Atrag, prin frumusețea și valoarea lor patrimonială, piesele etnografice expuse în sala a cincea de expoziție. Astfel, cămașa bărbătească, brăiele, ițarii, batistele de cap, cămășile femeiești, betele, fustele crețe, bondița deschisă, betele de copii, precum și numeroasele batiste de cap îmbogățesc atât patrimoniul cultural românesc, cât și pe cel universal (p. 72-86). Și, nu în ultimul rând, ies în evidență și comorile găzduite în cele nouă vitrine din ultima sală expozițională: cămașa femeiască, cămășoaiile, șervetele de perete, ștergarul ceangăiesc, brâul și bundițele bărbătești, ștergarele de cap, cămășile femeiești, betele, catrințele, peștimanele, androacele sau fusta (p. 87-103) – toate așezate, cu grijă și migală, pe simezele unui spațiu expozițional neîncăpător, pentru varietatea și complexitatea unor astfel de obiecte de patrimoniu mobil.

O expoziție care a învins barierele timpului, ce curge nemilos pe lângă noi, cu toate că, fără intenție, etalarea expozițională păstrează „*tonul și felul de înțelegere*” al anilor '70. Remarcăm, în acest context, faptul că nu tot ce e (mai) vechi, este și neînțeles. Etnografii/muzeografi vremurilor apuse și-au făcut, cum au știut mai bine,

„treaba”. Cum, de altfel, și-au „făcut treaba” și etnografii/muzeografii din zilele noastre, atât prin restaurarea și conservarea pieselor etnografice moștenite de la predecesori, cât și prin editarea și tipărirea acestui minunat catalog de expoziție.

Dar, din respect pentru mai vechii sau mai noii discipoli din domeniul atât de complex al etnografiei, s-ar cuveni ca aceste piese de patrimoniu mobil, provenite din colecția și donația uneia dintre cele mai importante fețe bisericești ale Bacăului nostru secular/milenar, să fie înscrise/clasate într-una din cele două categorii (fond sau tezaur) ale Patrimoniului Cultural Național.

Parcurgerea tuturor celor șapte săli de expoziție nu poate să se încheie decât cu o recomandare: în peregrinările fiecăruia dintre noi printre frumusețile neasemuite ale României, pe *Șuşaua Națională* care leagă vama Siret de București, pe malul drept al râului *Hierasus/Sfântul*, în Răcăciunii Bacăului, puteți adăsta, pentru câteva minute, într-un peisaj expozițional care reproduce fidel satul românesc de dinainte de cel de-al doilea război mondial!